

Sygn. akt III USK 329/21

POSTANOWIENIE

Dnia 11 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania P. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11
sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 czerwca 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 17 czerwca 2020 r., w sprawie III AUa [...], oddalił apelację odwołującego się P. M. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 29 maja 2019 r., V U [...], oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 17 lipca 2018 r. odmawiającej przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Odwołujący zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: 1/ art. 12 ust 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. 2021 r., poz. 291 ze zm.) przez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że skarżący nie jest osobą częściowo niezdolną do pracy, a co za tym idzie nie przysługuje mu prawo do renty, choć brak było ku temu podstaw; 2/

art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 w związku z art. 48 § 1 oraz w związku z art. 281 k.p.c. przez niezastosowanie i niewzięcie pod uwagę z urzędu występującej w sprawie nieważności postępowania polegającej na tym, że opinię dla Sądu Okręgowego w O. wydał biegły H. M., który w przeszłości wielokrotnie wydawał opinie w sprawach wnioskodawcy, a w konsekwencji brak uchylenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji, zniesienia postępowania w dotkniętym nieważnością zakresie i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania; 3/ art. 391 § 1 w związku z art. 232 zdanie 2 w związku z art. 278 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na dopuszczeniu przez Sąd drugiej instancji z urzędu nieprzydatnego dla rozstrzygnięcia sprawy dowodu z opinii jednego biegłego i to o specjalności nieprzydatnej dla diagnozowania skarżącego w sytuacji, gdy dla rozpoznania niniejszej sprawy niezbędne jest powołanie zespołu biegłych o różnych specjalnościach przede wszystkim neurologa, neurochirurga, traumatologa, ortopedy, onkologa, angiologa, a co za tym idzie nieprawidłowe ustalenie stanu zdrowia skarżącego i w efekcie niezasadny brak uznania go za osobę częściowo niezdolną do pracy; 4/ art. 391 § 1 w związku z art. 227 k.p.c. polegający na braku dokonania ustaleń faktycznych co do tego, czy skarżący jest osobą zdolną do pracy w każdym z aspektów, które brane powinny być pod uwagę zgodnie z treścią art. 12 i 13 ustawy o emeryturach i rentach, a prawidłowe ustalenia w tym zakresie prowadziłyby do wniosku, że skarżący jest osobą niezdolną do pracy w myśl powołanych przepisów.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na występującą w sprawie nieważność postępowania, która nie została uwzględniona z urzędu przez Sąd drugiej instancji przy wydaniu zaskarżonego wyroku. Uzasadniając powyższy wniosek podniósł, że zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji jest

oczywiście nieprawidłowe, bowiem doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, w sytuacji gdy kontrola instancyjna powinna w pierwszej kolejności uwzględnić występujące przed Sadem pierwszej instancji uchybienia proceduralne i w związku z tym uwzględnić z urzędu występującą w niniejszej sprawie nieważność postępowania, co w konsekwencji powinno skutkować uchyleniem orzeczenia Sądu pierwszej instancji i zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i

podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą istotne okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Tymczasem, najdalej idący zarzut nieważności postępowania okazał się oczywiście bezpodstawny i chybiony. Został on podniesiony w

odniesieniu do postępowania przed Sądem pierwszej instancji, a polegał on w ocenie skarżącego na wydaniu opinii przez biegłego sądowego, który w przeszłości wielokrotnie wydawał opinie w jego sprawie.

Według art. 398¹ § 1 k.p.c., skarga kasacyjna przysługuje od prawomocnego wyroku wydanego przez sąd drugiej instancji. W postępowaniu kasacyjnym kontroli dokonywanej przez sąd kasacyjny podlega co do zasady przebieg postępowania apelacyjnego oraz wyrok wydany przez sąd apelacyjny. Postępowanie przed sądem pierwszej instancji może być przedmiotem rozważań i ocen Sądu Najwyższego wyjątkowo, i to tylko wtedy, gdy wnoszący skargę kasacyjną sformułował odpowiednie zarzuty naruszenia przepisów o postępowaniu apelacyjnym, nawiązujące do postępowania pierwszoinstancyjnego (w przypadku nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji chodzi o naruszenie art. 378 § 1 k.p.c.). Podnoszony zatem w postępowaniu kasacyjnym zarzut nieważności może dotyczyć bezpośrednio tylko postępowania przed sądem drugiej instancji. Natomiast nieważność postępowania nieuwzględniona przez sąd drugiej instancji z urzędu lub na zarzut strony stanowi uzasadnioną podstawę skargi tylko wtedy, gdy miała znaczenie dla wyniku sprawy przed sądem drugiej instancji.

Zgodnie z art. 281 k.p.c., aż do ukończenia czynności biegłego strona może żądać jego wyłączenia z przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego. Z przepisu tego wynika również, że gdy strona zgłasza wniosek o wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności, obowiązana jest uprawdopodobnić, że przyczyna wyłączenia powstała później lub że przedtem nie była jej znana (art. 281 k.p.c. zdanie drugie). Wyłączenie biegłego dokonywane jest zatem na wniosek strony. Sąd nie ma obowiązku badania z urzędu, czy zachodzą okoliczności, w których powinno nastąpić wyłączenie biegłego z mocy ustawy. Wyłączenie biegłego następuje zawsze na wniosek strony, a ma to miejsce w przypadku istnienia przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego, wymienionych w art. 48 k.p.c. Nie istnieje zatem instytucja wyłączenia biegłego "z mocy ustawy", ani też sąd nie zajmuje się kwestią wyłączenia biegłego "z urzędu".

Jeśli zaś chodzi o oczywistą zasadność skargi, to w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego zwykle wynika ona z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni

lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07; z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07; z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01 OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01 OSNP 2003 nr 18 poz. 437; z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01 OSNP 2004 nr 6 poz. 100, oraz wyrok Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/2007, LEX nr 1838240). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03).

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, iż Sąd drugiej instancji uzupełnił postępowanie dowodowe i powołał dowód z opinii biegłego z zakresu medycyny pracy, który zgodnie ze swoją specjalnością dokonuje całościowej oceny wpływu wszystkich zidentyfikowanych schorzeń oraz stopnia ich nasilenia i wpływu na niezdolność do wykonywania pracy. W swojej opinii biegły ten wskazał, że skarżący nie jest niezdolny do pracy po dniu 31 sierpnia 2018 r.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.